Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica-Thomistica - Cod. Ettenheim-Münster 226

Endel, Roman
Majer, Ferdinand

[s.l.], 1731-1732

Articulus 3us

urn:nbn:de:bsz:31-120354

Visual Library

Denique ex parte qualit. prop. alia ē vera alia falsa. Sunt autē qualitas in compositione hac. simplicibus nota et qualitas formā subiecti et propr. proprietate suā, ad ita et in prius quatās ex h. forē terminis et habitudine eorū ad invicē. qualitas verū, quae ē veritas aut falsitas ex forā sequi, ubi qd forā ut dicamus fit unio praedi. cū subiecto prop. erit vera, si afirme qd ver ē, aut nega qd ñ ē, quare et veritas dicit conformitas intellectus cū subiecto. falsa erit si afirmem quod verū non est, ut caris ē animalis, aut nega qd verū ē, ut pisis ñ ē anali, dicitur hoc falsitas difformitas ū obiecto.

Verum ñ ē idē prop. ēē nesria et impossib., et prop. ēē in māa nesria et impossibili, nam habetur ex veritate aut falsitate prop. ratione ex habitudine idē ē convenientia aut disconvenientia nesria ā impossibili praedi. cū subiecti. unde hoc prop. hō ē anal ē et nesria q̄a nesrio verum, et in māa nesria cū anal nesrio conveniat hōi; econtra hō ñ ē anal ē impossib. ñ tm in māa impossibili. sed nesria ñ ei debemus attendere ad verbū an neget ū afirmet, sed tm ad māa subiecti utrum subiectū et subiectū dicant nesria convenientiam, qd cū ita se habeat in hāc terminis dicta prop. ē in māa nesria sed impossibiliter vera, et hāc impossibilis, nesria hō ñ ē brutum ē nesria, q̄a nesrio vera ñ ē in māa nesria sed impossibili, cū idē brutū invicē repugnent. ratio omnis ē, q̄a divisio in nesria et impossibilem sequitur māa idē praedi. aut subiecti, negatio autē et afirmatio formā seu unionē quae fit per verbū sunt et verita, et falsitas, ratio falsitatis stat alio modo: q̄a prop. falsa seu duplex ē modus, si fit de subiecto ñ supponente, ut antichristus ē, cū subiectum nondum existat, aut si fit de praedicato ñ supponente ut si dicā Pater Filius et Spiritus Sanctus sunt 3 Dii, praedicatum enim tres Dii ñ dantur, qd ē de praedicato ñ supponente.

Articulus 3ius

Divisio secunda propositionis simplicis seu categoricae

Enunciatio simplex potest dividi in formalē et identicā, cū ā identica prop. categorica dicatur et sit, quae nimirū praedicatū est re et ratione idē cū subiecto, eg. ensis ē gladius, Marcus ē Tullius, formalis tum ā propre dicta prop. qua nempe praedicatū ñ ē omino idē cū subiecto ut hō ē anal, veluti 95. Nota 160 n.

Dividitur iterum prop. simplex in absolutā et modalē, absolutae quae sine addito exprimit praedicatū de subiecto, nullum exprimendo modum, quo illud insit subiecto, ut si ita dicas prop. de nēe, seu simpliciter Nota 161 n.

afficiet praedicatum nec subjecto ut Socrates est doctus; propositio modalis est ea quae addit modum quo praedicatum insit subjecto, sive [illegible] ut superius dictum quatuor, necessario, contingenter, possibile et impossibile. quare statim a principio quaeri monitum velim quod [illegible] duo [illegible] doctores disputant [illegible] ex proprio sensu uti non [illegible] modale [illegible] praedicatum afficit, aut quod hoc relative [illegible], hoc [illegible] modus et [illegible] afficit quidem verbum [illegible] dicit et [illegible] verbum [illegible] propositio [illegible] praedicati [illegible] subjecto [illegible] de [illegible] modalitatem [illegible] agit propositio modalis necessaria est, quod Deus est necessario justus, modalis contingens hoc est contingenter albus. modalis possibilis hoc [illegible] est possibiliter justus, modalis impossibilis, hoc est impossibiliter arbor.

Notandum est modum posse dupliciter exprimi, scilicet nominaliter et adverbialiter. nominaliter exprimitur cum dicit Deum esse justum est necessarium, hominem esse album est contingens, hominem esse justum est possibile, hominem esse asinum est impossibile. adverbialiter exprimitur eo modo quo videre est in omnibus propositionibus Deus est necessario justus etc.

Si modus nominaliter exprimitur facit propositionem modalem compositam, si adverbialiter facit propositionem modalem divisam, ut hoc [illegible] possibiliter justus est propositio modalis divisa. Ita habet sensum divisum ita ut praedicatum propositionis [illegible] subjecto separatum [illegible] sive [illegible] [illegible] modalis subjecti divisim et separatim a [illegible] subjecto [illegible] [illegible], [illegible] agit modalis [illegible], quod est [illegible] qui habet [illegible], quae [illegible] sensus [illegible], quod ille qui est [illegible] separatim sive sublata [illegible] possibiliter justus, [illegible] et similis propositio [illegible] est [illegible]

Si vero modus exprimatur nominaliter, ex quo videre est possibile [illegible] modalis composita, ita facit sensum compositum ita ut sensus sit hoc: in sensu composito caecitatis sive [illegible] remanente cum caecitate propositio [illegible] visionis [illegible], quod [illegible] ita se habeat [illegible] ex eo, quod [illegible] modalis composita [illegible] est caecum videre est [illegible] [illegible] de toto subjecto sive de partibus simul sumptis praedicari debet, [illegible] sensus duo simul in eodem subjecto [illegible] caecitatem et visionem esse possibilia et [illegible] quod est [illegible] composita; aliter se habet si propositio modalis [illegible] modo exprimat [illegible] [illegible] interponit subjecto et praedicato, et quasi disgregat unum ab altero [illegible] [illegible] appellatur [illegible] [illegible] subjecto

nealiter idē ex nigrō & possibiliter albo albedo; supponit pro reali
fundo pro subjecto habente nigredinem, non ponunt compositum in nigredine, sed
ponit abstrahit a nigredine alias nigrum esse nigrum possibile esse album,
quod est falsum.

Dnis Theol. et Philosophi indifferenter tamen in propositionibus indistinctis, quando
compositi pro evitabo caeteram adhibeant distinctionem illam famigeratam
in sensu composito et in sensu diviso, ita ut sive dicatur praedestinatum
non potest damnari; aut praedestinatum damnari est impossibile distinguunt in sensu
composito non potest damnari l. in sensu diviso l. absolute tamen hoc
ultima propositio procedenti dicatur sensu, sustinent autem damnatum
esse impossibile quod utrique verum est, id est cum propositio absolute sumpta distingui
ergo in dicto sensu primo non habeat potentiam ad quod agendum, quod
quis damnaretur: aut illum qui habet praedestinationem sublata praedestinatione haec est
praedestinatum non potest damnari in dicto sensu damnatum divisim esse praedestinatum
quod utrique est falsum. Num 163 ur.

Cum a autores plurimi multas regulas statuant quaenam sint
propositiones modalis composita et quae duos possibiles dicat, et hac in re
in pluribus quibusdam sunt recensitas habe breviter aliquas regulas. Num 164 ur.

1° si dictum est subjectum, modo ante praedicatum, est propositio composita; dictum autem
nihil aliud est, quam illud quod dicitur possibile vestrum esse etc. ex. album esse
nigrum est possibile. album esse nigrum est dictum quod modum circa quod absolute,
modo autem sive possibile dictum est propositio modalis composita, sed si modo intercepto
dicto ut album sit nigrum sit aut album est possibiliter nigrum vel sic dando
a propositio divisa sed ut hac regula est limitanda sequenti.

Regula 2a si dictum quod est subjectum dicat duos actus ex videndo stare est impossibile
verum est propositio cum dicat duos actus vis et stabis non est possibile. et sic est
propositio modalis composita duorum actuum unitorum. si vero duo extrema
dicta non dicant 2 potentias aut actus, et non duos ex visibile esse stabile
impossibile est propositio falsa. unde sit propositio composita unica non est potentias
scilicet ad videndum et standum sunt simul, in eodem subjecto esse possunt
vel tale dictum unum extremum dicit actum alterum potentiam ex videntem posse
stare, non est stabile est visibile est aeque falsa, ut hac propositio modalis composita
unica actum visus cum potentia ad standum quia duos simul esse possunt
alias si non maneret potentiam quod ita si libere videre. quod unicum probabile
est. ut de causa pluribus tractat in tertio distinguendo, quod sic
non propositio modalis vere, hanc propositionem, remotum auxilium efficax
ad concursum divinum dissentire est impossibile esse verum, ut sensus sit:

praenotionem actu ad contrahendum actum dissensum non posse coniungi
ea vero, quae dicis praemotum ad consensum posse dissentire e impossibile
ac falsa. ut dicatur praemotum actu ad consensum non posse coniungi
cum illa ad dissensum, quod utique destrueret libertatem hominis a Thomistis
non dicunt uti quidam recentiores ipsis imputant, nec imputarent a Thomistis
vim propositionum in sensu bene intelligerent verba sui Collegii Conimbricensis etc.
unde appareat quam hanc materiam bene nosse intersit.

Num 166 us. ultimo ~~[illegible]~~ propositas modales voco, in quibus esse affirmatur, etiamsi dictum
negetur, dummodo modus non negetur ut hoc non currere est possibile
si ante dictum sit affirmatum et modus negatus est propositio negativa ut hoc
dictum non e necessarium. 2° propositio dicitur 2um quod a dicto sit modi
compositio ut illud est contingens. propositio est particularis cum contingens
sit modus particularis, quia a sint modi universales aut particulares tot
[illegible] diversitas.

Omnis necesse valet; impossibile nullus;
possibile quidam; quidam non; possibile non.

Modus quo necessarius e affirmativus et idem ac omnis. impossibilis nullus negativus
idem ac nullus; possibile aut contingens idem ac quidam. debet
particularis affirmativus. contingens non aut possibile non idem ac quidam non debet particularis
negativus. Omnis ratione veritatis aut falsitatis harum propositionum
attendendum est dictum modo quo revera conveniat vel disconveniat dicto, unde
etiamsi dictum sit falsum dummodo modus sit verus modalis vera propositio ut impossibile
e equum esse rationale, aut equum esse rationale e impossibile non attendit
ad universalem quantitatem. quia modus convenit dicto est propositio vera, licet equum
esse rationale sit falsum.

Circa propositionem modalem ubi modus ponitur adverbialiter hac differentia non e,
[illegible] modus non mutet propositionem ad dictum quia non valet est et 2um hac [illegible]
[illegible] dictum satis colligit ut illud e contingentes dicitur valet
propositio particularis aeque ac propositio de inesse ideo e in qua non exponitur modus.

Num 167 us. ultimo dicitur propositio categorica in exponibilem et exponendam, exponibilis
e, quae ob aliquam dictionem quam includit obscurum sensum reddit
adeoque indiget labore ad exponendum, quae propositio clarior dicitur
exponens. est a propositio exponibilis duplex. exceptiva, exclusiva, exceptiva.

Num 168 us. Exclusiva e illa, quae afficit aliquam particulam excludentem ut tantum
duntaxat, solum quae particulae si ponantur ex parte subiecti excludunt
omne aliud subiectum a praedicato propositionis, ut cum dico solus homo est animal
rationale, cuius exponens e ista homo e rationalis et nihil aliud ab homine e
rationale. Si autem se teneant ex parte praedicati, excludunt a

subti ord alia predta ut in dicto n connexa, ut dum dico hō ē aāl rāle, sed exponens ē, hō ē rālis, et nihil aliud ē nisi rālis, cum hydi ppeā tn n excludunt proprietates aālis eg videns, audiens &c. nec rālis, ut admirativum risibile, quonīa iores ppter ad aāl posterioredum rāol, ipsio connexa st.

Exceptiva est, quæ dictōe aut particulā exceptiva afficit, ut st praeter, extra, sicuti exceptiva qd à subto quod dictōe sumpto aliqd excipit, ut oē aāl ptes hō ē irrāle, cuig exponens duplicatr fieri pt 1° dicendo oē aāl excepto hōe ē irrāle. 2° p cftea implicare hoc modo oē aāl qd n ē hō ē irrāle. debet n subtum distribui, alias n dat proprie exceptiva, ppo qualis ēēt hō ē aliq praeter... Num. 168 m.

Adjectiva tandem ē, quæ afficit aliquia particula adjectiva, gle sī in qtum Num. 130 m. qteng. prout, et si particla illa eam significent ob quā predtum conveniat subto, ut hō in qtu rālis ē risibilis exponens debet fieri p particla caūle sic hoc modo, hō qa rālis ē risibilis, at si particla adjectiva redplicent rōe formale sub qua predtum conveniat subto, ut paries in qtum ē coloratg ē visibilis, subtile ... rāoe coloris ... videri, et exponens ē hæc paries sub rāe sua coloratis ē visibilis ... adjectiva dicunt ... relaoe ... predtum conveniat subtum, corvg in qtum ē aāe ē niger, ... corvg ... ē niger ... modo particla ... cum ... formale sub qua recipit subtum ... particla ... quæ adjectiva ēē pt, qdvoj ... nec specificativa sed ... diminutiva sit eg ... albus ... dentes, ubi ... albedo ... restringit et ... ad dentes ... insuper ... particla ... una parte subti ... ut absolute ... vel ... capillos ... absolute ... Xpus passus, mortuus, crucifixus ... dubium ... humanitate ... ubi ... dubium ē an predtum tribuatur subto ... parte ... particla ... absolute Xpus passus ē rēa ... ē mors ... recipit ... sed ... humanitate ... qui ... Xpm ... sola ... humana ... persona ... persona, ex quo in ordine ad num: 100 ... ... illa ppos Xpus passus sit haeretica eo qd arriani de psona divina ...

contra hanc Regulam propositio est damnata: cum etiam omnes animalia
rationalia fuerint ... in humanitate esse positum sub quo sensu
in individuo damnari fuit et hanc Regulam propositio in negationem ... etiam
deberet apponi super navale sunt ... propositiones quae non solent damnari
ut sic. Sed est sensus haereticorum positum, quo sensu in ...
etiam apud Arianos non damnatur. Secus in illa Regula factum

Quaestio 9na
De Proprietatibus propositionis

Post explicatam propositionis naturam et multiplicitatem proprietates ad ipsam consequentes aspiciendae sunt quae ... affirmatione et negatione, veritate et falsitate. Sed quas una cum ... alia ... sunt ... nempe oppositio, aequipollentia et conversio. De quibus agendum modo et quidem primo de oppositione quae ... inter illas tenet. quare. Sit

Articulus 1us
De Oppositione

Oppositio in genere ... est affirmatio et negatio ejusdem de eodem in ... Dico, aut quod est repugnantia inter duas propositiones eodem subjecto et praedicato constantes, quarum una est affirmativa altera negativa. Haec est descriptio oppositionis stricte sumptae ad quam requiruntur duae conditiones

Prima est quod in utraque propositione sit idem praedicatum et subjectum quod ... quod sensus ita, ut ... in ... variatio ex una parte contingat ... tunc propositio ista non est opposita alia ... contradictoria ... alia ... contradictoria ... in utraque propositione ... sumi ... habeant idem genus suppositionis sunt ... ceteras ... propositiones ... non sunt oppositae hae duae. ... supponendo materialiter ... formaliter ... humana. Attamen ... quoque ... debet: ... si una habet suppositionem materialem etiam altera ... debet. si una formalem etiam altera, si una completa altera ... debet et incompleta ... propositiones oppositae ... fuit in ... non, ... fuit in ... si vero maneat idem genus suppositionis ... suppositio realis una ... hoc ... habet suppositionem realem altera ... alia ... contradictoriae ... altera ... suppositio ... altera ...